

Анотація навчальної дисципліни

Інформація для студентів

Назва дисципліни	Соціокультурна динаміка німецькомовного художнього тексту
Викладач	ПІХТОВНИКОВА Лідія Сергіївна, доктор філологічних наук, професор; професор кафедри німецької філології та перекладу, факультет іноземних мов, каб. 7-68, майдан Свободи, 4, Харків, 61022. Тел.: 707-53-43. Контактна електронна адреса: l.pichtownikowa@karazin.ua
Курс та семестр, у якому планується вивчення дисципліни	денна форма: 3 курс, 5 семестр; кредити: 3; кількість годин: 90
Факультет, студентам якого пропонується вивчення дисципліни	факультет іноземних мов
Перелік компетентностей та відповідних результатів навчання, що забезпечує дисципліна	<p>Мета викладання і завдання навчальної дисципліни: ознайомлення студентів з основними поняттями соціокультури через її відображення у спадщині художніх текстів, усвідомлення динаміки віддзеркалення в них соціально-історичних змін та відповідних соціокультурних реалій за епохами через вивчення лінгвокультурологічних та лінгвостилістичних способів інтерпретації текстів; розуміння важливості літературно-стилістичного аналізу малих жанрів (дидактичних, епічних, публіцистичних, комічних та інших різновидів) для виявлення зв'язків з історизмом і соціокультурою певної епохи; ознайомлення студентів із сутністю лінгвостилістичної інтерпретації художнього тексту, з методами лінгвостилістичного аналізу та інтерпретації текстів малих форм (байки, притчі, жарту, короткого оповідання, публіцистичних і фольклорних текстів і т. і.); з основними стилістичними характеристиками цих типів тексту, їхніми спільними і різними ознаками; отримання студентами базових знань про мовностилістичні засоби німецької мови, зокрема засоби виразності, про стилістику тексту; усвідомлення студентами важливості використання літературних і фольклорних текстів під час навчання іноземній мові, дидактичної і прагматичної цінності малих форм; навчання підходам до дидактизації текстів, тобто розробок практичного використання текстів на заняттях з німецької мови для розвитку творчого мислення студентів, удосконалення навичок усного і письмового мовлення, вміння висловлювати свої думки німецькою мовою щодо життєвих ситуацій, етичних цінностей, проблем суспільства; оволодіння навичками перекладу текстів як прозової, так і віршованої форми.</p> <p>Спецкурс включає теоретичний і практичний матеріал з питань соціокультури як системи, що трансформується в соціумі і виявляється в мові і мовленнєвій діяльності з характерним символічним відображенням в дискурсах байок, притч, казок, оповідань, інших малих форм, в публіцистиці. Вивчаються питання динамічної класифікації змісту дискурсу за епохами, який відображається через стиль і композицію. Загальні питання спецкурсу конкретизуються у вивченні сутності лінгвістики тексту, лінгвостилістики, стилістики, прагматилістики, лінгвостилістичної інтерпретації тексту, зокрема байки й притчі, типології текстів малих форм (художніх, публіцистичних, фольклорних); із загальних проблем педагогіки та методики викладання іноземних мов, дидактизації літературних текстів. Для типологічного й лінгвостилістичного аналізу та перекладу художніх, публіцистичних та малоформатних текстів рекомендовано комплексні</p>

завдання проблемного характеру, що спрямовані на поглиблення знань та розвиток творчих, перекладацьких та мовленнєвих навичок у студентів філологічних спеціальностей. Методика застосування байки, притчі та інших малих текстів на заняттях із іноземних мов носить універсальний рекомендаційний характер, тому може використовуватися викладачами для студентів різних рівнів мовної підготовки й професійної спрямованості, а також у навчанні іншій іноземній мові та рідній.

Предмет вивчення: відображення соціокультурних феноменів у художній літературі на прикладі текстів малих форм як найбільш оперативних у відлунні історичних і соціальних подій, лінгвостилістичний і типологічний аналіз з елементами системно-синергетичного підходу, методи системної інтерпретації з урахуванням позалінгвальних (соціо-та лінгвокультурологічних) чинників, дидактичний потенціал текстів малих форм, практика перекладу рідною мовою віршованих і прозових текстів.

Заплановані **результати навчання:** Згідно з вимогами освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми студенти повинні досягти таких результатів навчання:

знати: теоретичний і практичний матеріал з таких питань: соціокультура як система, що трансформується в соціумі і виявляється в мові і мовленнєвій діяльності з характерним символічним відображенням в дискурсах байок, притч, казок, оповідань, інших малих форм, в публіцистиці; сутність лінгвістики тексту, лінгвостилістики, стилістики, прагматилістики, лінгвостилістичної інтерпретації тексту, зокрема байки й притчі; типологія текстів малих форм (художніх, публіцистичних, фольклорних); загальні проблеми дидактизації літературних текстів та їх перекладу; творчість відомих письменників, поетів – авторів малих літературних текстів; універсальні прийоми і способи застосування байки, притчі та інших малих текстів на заняттях із іноземних та рідних мов.

вміти: відтворити динамічну класифікацію змісту певного типу німецькомовного дискурсу за епохами, який відображається через стиль і композицію; окреслити місце і роль оперативних жанрів в німецькому історико-літературному процесі, охарактеризувати основні типи малих текстів, їх стильові особливості, розмежовувати їх між собою, надавати інтерпретацію основних типів малих текстів; виконувати комплексні завдання з типологічного та лінгво- і прагматилістичного аналізу і перекладу художніх, публіцистичних та наукових текстів.

Опис дисципліни

Попередні умови, необхідні для вивчення дисципліни

знання німецької мови на рівні B2

Теми аудиторних занять та самостійної роботи

Тема 1. Соціокультура, мова, література. Основні соціокультурні поняття у взаємозв'язку з мовою, мовленнєвою діяльністю, художньою літературою та мовною особистістю.

Тема 2. Художня література як відображення історичних і соціальних змін та відповідних культурологічних реалій за епохами.

Тема 3. Відомі діячі, письменники, вчені про роль малих жанрів у розвитку особистості, для літературної та соціально-культурної еволюції суспільства. Малі жанри як оперативні жанри реагування на історичні події, соціальні зрушення, соціальні замовлення та культурні й етичні уподобання.

Тема 4. Лінгвістика тексту, стилістика тексту, лінгвостилістика: предмет вивчення (зіставний аспект). Прагматилістика: сутність, традиційність, синергійність, новизна.

Тема 5. Сутність лінгвостилістичної інтерпретації тексту. Формальні, змістові, формально-змістові, образно-символічні (асоціативно-образні) рівні інтерпретації тексту. Композиція тексту як системне утворення і соціокультурний феномен.

Тема 6. Загальна характеристика засобів виразності на всіх рівнях мови. Образність. Типологія засобів образності. Поняття «автологічність/нейтральність/експресивність стилю».

Тема 7. Місце літературного тексту у методиці викладання та його роль у навчанні іноземній та рідній мові (Німеччина і Україна: порівняльний аспект). Загальний огляд і аналіз праць з цієї проблематики.

Тема 8. Німецькі джерела з інтерпретації й дидактизації літературних та фольклорних текстів (байки, притчі, жарту, анекдоту, прислів'я та інших малих форм). Аналіз різних прийомів інтерпретації та дидактичної обробки текстів для комунікації у процесі навчання іноземній/рідній мові та іншим дисциплінам.

Тема 9. Поняття тексту. Тип тексту, жанр (Textsorte). Сильові особливості віршованого тексту відносно прозового. Рекомендаційний план лінгвостилістичної інтерпретації художнього тексту і ліричного вірша.

Тема 10. Віршована/прозова байка і споріднені літературні форми (власне притча, повчальна віршована розповідь-притча, дидактична поема, фацетія, шванк, жарт, епіграма, афоризм, прислів'я, коротке оповідання, анекдот, оповідання про тварин, казка про тварин, тваринний епос). Загальна порівняльна характеристика.

Тема 11. Байка і притча як тексти для стилістичного аналізу на заняттях з німецької мови. Спільні і різні ознаки байки і притчі; змішані стилі текстів. Роль байки і притчі для усвідомлення історичної та соціокультурної динаміки художнього стилю, розвитку менталітету, мислення, мовлення і комунікативних компетентностей студентів, що вивчають іноземну / рідну мову.

Тема 12. Творчість німецьких авторів дидактичних текстів в історичному розвитку німецької літератури та в соціокультурній динаміці суспільства. Біографічні та літературні дані про німецьких авторів байок, притч, фацетій, шванків. Роль жанрів байки і притчі, фацетії і шванку в історичному розвитку німецької літератури та у відображенні соціокультурних феноменів.

Тема 13. Рекомендаційний план лінгвостилістичної інтерпретації тексту байки і притчі. Рекомендації щодо прийомів і способів перекладу байки і притчі.

Тема 14. Типологія публіцистичних текстів Науковий стиль. Різновид наукового дискурсу – науково-популярний дискурс. Типологічний і стилістичний аналіз публіцистичного тексту (на прикладі науково-популярного тексту). Рекомендації щодо прийомів і способів системно-синергетичного аналізу (з урахуванням історичної та соціокультурної динаміки) та перекладу.

Тема 15. Різновиди комічного (гумор, іронія, сатира, сарказм). Гумореска, жарт, анекдот; Типологія. Дидактизація. Переклад; Індивідуальні творчі завдання до теми.

Тема 16. Епіграма, афоризм, прислів'я, вислів (Spruch), сентенція та ін. Типологія. Дидактизація. Переклад; Індивідуальні творчі завдання до теми.

Залікові завдання: 1. Характерні приклади символічного відображення соціокультурних реалій у змісті і стилі байок, притч, жарту, фацетії, шванку, дидактичної поеми, оповідання та інших типів тексту у формі реферату (німецька, англійська мова) та розширеної анотації (українська мова).

2. Лінгвостилістична інтерпретація і переклад тексту байки/притчі/жарту/публіцистичного тексту / оповідання і т. і. (за вибором студента) в усній і письмовій формі.

3. Реферат з теоретичних питань курсу (за вибором студента).

Організація курсу

очно-дистанційна на основі додатку Zoom, що забезпечує можливість поєднання аудиторних занять з використанням форм онлайн-навчання (доступ до навчальних ресурсів, дискусії, консультації і спілкування з викладачем, обговорення і виконання навчальних завдань тощо). Дистанційний поточний контроль виконання завдань у формі тестування в електронно-поштовому форматі; аудиторний підсумковий контроль у формі письмового заліку.

Посібник: Піхтовнікова Л. С. Тексти малих форм: Лінгвостилістична інтерпретація. Дидактизація. Переклад : [монографія / Навчальний посібник]. / Л. С. Піхтовнікова. – Маріуполь : ПДТУ, 2011. – Ч. 1. – 160 с.

<https://uk.wikipedia.org/wiki/synergy.kh.ua> (соціокультура, соціокультурний підхід).

<https://bookopt.com.ua/ukrains-ka-lingvokul-turologija-navch-pos.html> (лінгвокультурологія)

https://fisf.sspu.edu.ua/images/2020/lingvokulturologiya_1a91a.pdf

Мова викладання

німецька, англійська, українська